

Вважаємо, що лише компетентний учитель здатний виховати компетентного учня. Саме тому, в умовах педагогічних вузів необхідно:

- створити навчальне середовище для підготовки професійно зрілого та компетентного вчителя в питаннях методики викладання математики у початкових класах;
- озброїти студентів основами творчого підходу до навчання дітей молодшого шкільного віку математики;
- розкрити сучасні тенденції розвитку початкової школи на основі аналізу Базового компонента дошкільної освіти та Державного стандарту початкової загальної освіти, програм з математики для 1–4 класів.

Список використаних джерел:

1. Державний стандарт початкової загальної освіти [електронний ресурс] – Режим доступу : http://www.mon.gov.ua/newstmp/2011/20_04/12/.
2. Коваль Л.В. Професійна підготовка майбутніх учителів початкової школи : технологічна складова : монографія / Л.В. Коваль. – Донецьк : Юго-Восток, 2009. – 375 с.
3. Овчарук О.В. Компетентнісний підхід у сучасній освіті : світовий досвід та українські перспективи : Бібліотека з освітньої політики / Під заг. ред. О.В. Овчарук. – К. : «К.І.С.», 2004. – 112 с.
4. Савченко О. Компетентнісна спрямованість нових програм для початкової школи. – / О. Савченко. // Початкова школа. – № 8. – 2012. – С. 5.

Фединяк Н.М.

студент,

Науковий керівник: **Мачинська Н.І.**

*доктор педагогічних наук, доцент,
Львівський національний університет
імені Івана Франка*

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ПОЗИТИВНОЇ АДАПТАЦІЇ ПЕРШОКЛАСНИКІВ

Незалежно від того, коли саме дитина пішла до школи, змінюється її соціальний статус. У колишнього малюка з'являється нова соціальна роль «учень». Цю подію можна вважати народженням соціального «Я» дитини. Внаслідок зміни зовнішньої позиції, змінюється самосвідомість особистості першокласника, відбувається переоцінка цінностей. Те, що мало значення раніше, стає другорядним, а те, що має відношення до навчання, стає більш цінним.

Процес адаптації дитини в школі є складним і фізично, і психологічно.

Психічну адаптацію можна визначити як процес встановлення оптимальної відповідності особистості і навколишнього середовища в ході здійснення властивої людині діяльності, який (процес) дозволяє індивідууму задовольняти актуальні потреби і реалізовувати пов'язані з ними значимі цілі, забезпечуючи в той же час відповідність максимальної діяльності, людини, її поведінки, вимог середовища.

Фізичну адаптацію визначають як фізіологічний процес, або реакцію в поведінці організму, яка розвинулась за деякий проміжок часу в процесі еволюції

таким чином, що стала підвищувати довготривалий репродуктивний успіх даного організму.

Напевно, будь-хто може погодитися з тим, що практично всі діти, які йдуть у перший клас, хочуть бути хорошими учнями. Якою б не була їхня шкільна мотивація, все-таки, більшість з них намагається вчитися добре. Але, на жаль, не всім це вдається, багато хто з них відчувають різні труднощі у навчанні.

Молодший шкільний вік (3 6–7 до 10–11 років) визначається важливою зовнішньою обставиною в життєдіяльності – вступом до школи.

Початок шкільного навчання знаменує собою зміну способу життя дитини. Це принципово нова соціальна ситуація розвитку особистості. Перехід до шкільного життя пов'язаний зі зміною провідної діяльності з ігрової на навчальну. Дитина починає усвідомлювати, що вона виконує суспільно важливу діяльність – вчиться – і значущість цієї діяльності оцінюють люди, які оточують її [3, с. 42–44].

Вже в шестирічному віці дитина набуває деяких навичок навчальної роботи. Навчальна діяльність має яскраво виражену суспільну значущість. Становлення і розвиток особистості у молодшому шкільному віці охоплює такі фази, як адаптація (приспособлення до нових соціальних умов), індивідуалізація (вияв своїх індивідуальних можливостей і особливостей) та інтеграція (включення у групу ровесників).

У сім років дитина готова до навчання в школі і в інтелектуальному розвитку: у цей період дитина вже здатна відрізнити уявне від реального, бажане від можливого, робити порівняння і узагальнення.

Розвиткові мислення дітей цього віку сприяє помітне удосконалення їхнього сприймання, вони обстежують предмет: на дотик, випробовують. Тому і сприймання повніші і глибші.

У процесі навчальної діяльності розвиваються основні психологічні новоутворення молодшого шкільного віку: довільність психічних процесів, внутрішній план дій, уміння організувати навчальну діяльність, рефлексія.

Довільність психічних процесів у молодшого школяра характеризується тим, що у цьому віці центром психічного розвитку дитини стає формування довільності всіх психічних процесів (пам'яті, уваги, мислення, організації діяльності). Довільність виявляється в умінні свідомо ставити цілі, шукати і знаходити засоби їх досягнення, долати труднощі та перешкоди.

Рефлексія молодшого школяра – це осмислення своїх суджень і вчинків з точки зору їх відповідності задуму та умовам діяльності; самоаналіз. Свідченням її є здатність бачити особливості власних дій, робити їх предметом аналізу, порівнювати з діями інших людей.

Для молодших школярів характерним є й те, що передусім зберігається потреба у грі. Ігрова діяльність має велике значення для розвитку спонукальної сфери учня, в тому числі й для розвитку свідомого бажання вчитися. Саме у грі відбувається перехід від мотивів як до свідомих, афективно забарвлених, безпосередніх бажань до спонукань намірів [1, с. 5–7].

У молодшому шкільному віці продовжують розвиватися основні пізнавальні властивості і процеси (сприймання, увага, пам'ять, уява, мислення і мовлення). Наприкінці його вони перетворюються на вищі психічні функції, яким властива довільність і опосередкованість. Цьому сприяють основні види діяльності дитини цього віку у школі і вдома: навчання, спілкування, гра, художня діяльність, праця тощо [5, с. 15–20].

Період пристосування першокласника до шкільного навчання може супроводжуватися зростанням внутрішньої напруженості, підвищенням рівня тривожності та зниженням самооцінки. Не всі діти знають, чим відрізняється вчитель від вихователя, уроки від занять. Іноді, батьки залякують своїх дітей

прогнозами про майбутнє навчання в школі, намагаючись розбудити свідомість своїх малюків. Звичайно, дорослі не бажають дітям поганого, але на дітей такі прогнози можуть впливати досить негативно [2, с. 11].

Занепокоєння викликають також діти, які до вступу у школу не відвідували дитячі заклади. Часто такі діти не вміють налагоджувати стосунки з ровесниками та дорослими, які не входять до кола їх звичайного спілкування.

Адаптацію визначають не лише як процес пристосування до успішного функціонування у певному середовищі, але й як здатність до подальшого психологічного особистісного, соціального розвитку. Початок навчання дитини у школі – складний і відповідальний етап у її житті. Малята 6–7 років переживають психологічну кризу, пов'язану з необхідністю адаптації до школи. Змінюється соціальна позиція дитини: з дошкільника, вона перетворюється на учня. У неї з'являються нові та складні обов'язки: робити уроки, приходити вчасно до школи, бути уважною на заняттях, дисциплінованою тощо. Учитель виступає представником соціуму: він задає вимоги і норми, орієнтує школяра в тому, як йому слід поводитися, що та як робити. У дитини відбувається зміна провідної діяльності. До початку у школі малята зайняті переважно грою. З приходом до школи вони починають опановувати навчальну діяльність. Важливим чинником психологічної адаптації до школи є соціальне оточення. Від ставлення вчителя до дитини залежить успішність її подальшого навчання. Активний та ініціативний першокласник стає лідером, починає добре вчитися, тихий і податливий – перетворюється на аутсайдера, вчиться неохоче або незадовільно.

Адаптація – пристосування дитини до умов та вимог нового середовища. Її результатом є пристосованість як особистісна якість, що виступає показником життєвої компетентності дитини, її здатності орієнтуватися та впливати на довкілля [4, с. 5–10].

Важливі завдання у період адаптації дітей лягають на плечі батьків. Шкода, але батьки, частіше за все нетерплячі та егоїстичні, хоча виправдовуються «добрими намірами». Але, якими б не були виправдання батьківське роздратування, крики, вияснення стосунків, покарання – все це додаткові стресові ситуації, це постійний дитячий біль від непорозуміння та образи. Чим більші старання батьків, чим більше уваги приділяють вони дітям, тим більша надія і бажаніша нагорода – відмінні оцінки та щаслива дитина.

Список використаних джерел:

1. Воронцова Е. Психологічна адаптація першокласників – основа успішного навчання // Початкова школа, 2010. – № 9. – С. 5–7.
2. Гончарова – Чагор А. Адаптація першокласників до школи // Психолог, 2006. – № 11. – С. 16.
3. Гончарук І. Створення вчителем комфортних умов для адаптації першокласників до навчання у школі // Початкова школа, 2013. – № 7. – С. 42–44.
4. Кононко О. Шкільна адаптація та психологічний вік // Початкова школа, 2002. – № 1. – С. 5–10.
5. Полудорова А. Дитина – найвища цінність. Психолого – педагогічні аспекти адаптації дітей до школи // Соціальний педагог, 2012. – № 4. – С. 15–20.